

ÅRBOG

1958

ÅRBOG

1958

Udgivet af

SELSKABET „HANDELS- OG SØFARTS-
MUSEETS VENNER“

HANDELS- OG
SØFARTSMUSEET PÅ KRONBORG
HELSINGØR

HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS ÅRBOG

er sat med Intertype Baskerville og trykt i Vald. Pedersens Bogtrykkeri, København. Klicheerne er udført hos Ebbe Christoffersen & Co., København. Papiret er Finsk Illustrationstryk fra Gutenberghus Papirlager. Det fotografiske arbejde for Handels- og Søfartsmuseet er udført af Larsen Foto (ved H. Hauch), Helsingør. Omslagsbilledet er efter et maleri af kommandør P. Sinding

---

Redigeret af KNUD KLEM og HENNING HENNINGSEN

MUSEETS PROTEKTOR

Hans kongelige Højhed prins Axel

MUSEETS KOMITE

Professor, dr. techn. C. W. PROHASKA*, R. af Dbg., formand
Direktør J. A. KØRBING*, K. af Dbg., DM., næstformand
Skibsreder O. AMSINCK, R. af Dbg.

Grosserer, konsul ERIK ANDERSEN*, R. af Dbg., DM
Rigsantikvar, dr. phil. JOHS. BRØNDSTED*, K. af Dbg., DM

Professor, dr. phil. AKSEL E. CHRISTENSEN
Direktør, dr. techn. H. P. CHRISTENSEN, K. af Dbg., DM
Orlogskaptajn P. HOLCK, R. af Dbg., DM

Kontorchef H. E. HOLTEN, R. af Dbg.
Departementschef H. JESPERSEN*, K. af Dbg., DM
Skibsreder E. B. KROMANN, R. af Dbg.

Skibsreder MÆRSK MCKINNEY MØLLER
Direktør K. H. OLDENDOW, K. af Dbg., DM
Kaptajn J. KASTRUP OLSEN, R. af Dbg., DM
Borgmester SIGURD SCHYTZ*

Komiteens sekretær : Fuldmægtig i Handelsministeriet
FRANK ESTRUP

De med * betegnede er tillige medlemmer af forretningsudvalget.

Personale :

Museets leder : Museumsdirektør, cand. mag. KNUD KLEM
Museumsinspektør : cand. mag. HENNING HENNINGSEN
Skibsteknisk konsulent : Ingeniør, cand. polyt. KNUD E. HANSEN
Kontorassistent : Fru JOHNA HENDRIKSEN
Kustoder : H. ECKHAUSEN og K. A. MORTENSEN
Konservator : CHR. NIELSEN

Museumsdirektør E. F. S. Lund i tårnværelset i Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg. – Foto fra o. 1925.

HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS STIFTER HUNDREDE ÅR

Den 8. jan. 1958 var et hundrede år forløbet siden museumsdirektør E. F. S. Lunds fødsel.

Efter sin juridiske embedseksamen i 1883 og nogle års rejselev med studier i ind- og udland blev E. F. S. Lund museumsmand, idet han fra midten af 1890-erne til 1913 var knyttet til Frederiksborgmuseet. Samtidig gav han sig af med kunsthistoriske studier og udgav „Danske malede Portrætter“, en publikation der bragte meget nyt stof frem af værdi og indeholdt fortræffelige illustrationer, men som af forskellige årsager afbrødes uden afslutning.

Da E. F. S. Lund i 55 års alderen fratrådte sin stilling på Frederiksborgmuseet fandt han snart et andet virkefelt. I denne periode arbejdedes der rundt omkring i Nordeuropa med skabelsen af søfartsmuseer. I 1912 åbnedes "The Museum of Fisheries and Shipping" i Hull, og i det følgende år påbegyndtes søfartsmuseer i Gøteborg og Stockholm. Også Danmark har gode traditioner på søfartens område under en udvikling af handel, skibsfart og skibsbygning gennem et årtusinde, men endnu fandtes intet dansk søfartsmuseum. Lund tog da initiativet i dette spørgsmål. Det lykkedes ham at interessere politikere og erhvervsrepræsentanter for tanken. Statsmyndighederne overlod det kommende museum en række lokaler i Kronborgs nordfløj, der i en årrække havde rummet en malerisamling, især bestående af malerier tilhørende Statens Museum for Kunst, men hovedsagelig omfattende materiale, som man ikke længere ønskede at udstille, og i disse 7-8 rum med et samlet flademål af ca. 475 m² åbnedes Handels- og Søfartsmuseet i august 1915.

Museet var skabt gennem et samvirke mellem statens myndigheder og de interesserede erhverv. På handelsminister Hassing Jørgensens initiativ nedsattes en større komite til opgavens gennemførelse. I denne sad foruden handelsministeren og indenrigsministeren repræsentanter for rigsdagens ting og de to finansudvalg, for grosserersocietetet samt en række redere og repræsentanter for skibsbygningsindustrien. Netop de samme kredse har museet tilslutning til endnu i dag.

Det er klart, at med en indsamlingsperiode på knapt et år, som var gået forud for museets åbning, måtte det nye museum kun blive lidet omfattende og indeholde materiale af meget forskellig kvalitet, men sagen var rejst, og trods modstand fra forskellig side arbejdede Lund som direktør for det nye museum med ildhu og megen energi på indsamling af genstande til museet. Som de fleste pionerer inden for museumsvirksomhed var det især denne indsamling som måtte blive Lunds hovedopgave. Registreringsarbejde og andet teknisk museumsarbejde var ikke hans sag, og i genstandenes opstilling var museumsfaget herhjemme endnu ikke i hans tid så udviklet, at man kunne vente noget banebrydende fra hans side. Hertil kom et

arbejde for udvidelse af museets lokaler. Såvel af hensyn til sidstnævnte forhold som af ideelle grunde arbejdede direktør Lund energisk for slottets frigørelse for militæret. Han udgav skriftet „Kronborg. Kaserne eller fredet Mindesmærke“ og virkede tidlig og silde for denne sag, og da disse tanker forenedes med ønske også fra anden side, lykkedes det at få gennemført en beslutning om, at slottet skulle ophæves som kaserne og alle embedsboliger fjernes. Under den efterfølgende restaurering af slottet genopstod riddersalen og de øvrige gamle rum, ligesom Søfartsmuseet fik en betydelig lokaleudvidelse, således at slottet og dets institutioner er blevet særdeles fremtrædende seværdigheder.

Direktør Lund kom til at virke 14 år i Søfartsmuseets tjeneste. Han døde d. 25. dec. 1928 kort tid forinden han skulle fra-træde tjenesten på grund af alder. Hans store fortjeneste er, at han ved sine forbindelser, sine overtalelsesevner og den specielle iver, hvormed en mand, der har sat sig et mål, ikke er til at vise af og derfor får en hel del af det, han ønsker. Mål og fremgangsmåder forblev ikke uden kritiske antegnelser fra forskellig side, men resultatet af hans virke var et museum af et sådant stofindhold, at det havde placeret sig i den offentlige bevidsthed som en fremtrædende seværdighed, der under ny udvikling kunne blive en kulturhistorisk institution, der står mål med Europas øvrige søfartsmuseer, og han må i ikke mindre grad prises for, at det blev på Kronborg denne institution fik sit virke. I taknemlig erindring om dette nedlagde museets formand, professor, dr. techn. C. W. Prohaska, og museets embedsmænd på hundredårsdagen en laurbærkrans på direktør Lunds grav på Annisse kirkegård.

KNUD KLEM

HANDELS- OG SØFARTSMUSEET PÅ KRONBORG

BERETNING

for

REGNSKABSÅRET 1957-58

Handels- og Søfartsmuseet har haft den sorg i årets løb at miste et af sine komitémedlemmer. Den 16. marts 1958 afgik kaptajn H. P. Hagelberg ved døden. Kaptajn Hagelberg indtrådte i museets komité ved den store ændring af museets organisation i juni 1928 som repræsentant for navigatørerne og har således siddet i museets styrelse i 30 år. Han var fra første færd levende interesseret i museets udvikling, som han nøje fulgte, og var da også en fast deltager i komiteens møder. Museets komité og funktionærer mindes hans medarbejde og hans personlighed med taknemlighed.

I komiteen er i årets løb indtrådt skibsrederne Mærsk McKinney Møller og Ove Amsinck. Det er museet en stor glæde på denne måde at øge tilslutningen til rederierhvervet, der er af så stor betydning for museets arbejde og muligheder.

Til sejskibsafdelingen er i årets løb ved køb erhvervet en smuk farvelagt tegning af H. Horn 1828, med fremstilling af vestindiefareren, fregatten „Prinz Carl“ af Kiel, kapt. Carl Harder, 127½ commercelæster, bygget i 1826 i Kiel og tilhørende den kendte kielerreder Fr. Diederichsen. Et par andre erhvervelser har forøget samlingen af billeder af skibe fra hertugdømmet Slesvig. Kontorchef Holger Jørgensen, København, har skænket en farvelagt tegning af everten „Maria“ af Sild 1850, ejet og ført af H. J. Hansen, Keitum, 13 clstr.; tegningen er udført af Bleick Claassen. Ved køb er erhvervet et maleri af L. Petersen 1851, forestillende skonnertbriggen „Cicilie Marie“ af Åbenrå, kapt. C. F. Thomsen, 53½ clstr., bygget 1847 af den bekendte åbenråskibsbygger Mads Michelsen.

Afdelingen for den grønlandske handel har modtaget et par interessante forøgelser. Ved køb er erhvervet en smuk farvelagt tegning af Jacob Petersen 1839, forestillende Den kgl. Færøske Handels skonnert „Havfruen“, 38 clstr., bygget i København 1832. Som gave er fra direktør Knud Oldendow modtaget en del arkivalier vedrørende Den kgl. Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøske Handels fregat „Prøven“, 103½ clstr., på dens rejse i 1782–83 fra København til Frankrig, Portugal, Madeira og Dansk Vestindien under kaptajnløjtnant Poul de Løvenørn med det formål at prøve de armandske søure. Arkivalierne omfatter en kontrakt af 28/10 1782 mellem direktionen for den nævnte handel og Det kgl. Skatkammer angående befragtning af skibet, certifikat for „Prøven“ af 18/10 1782 og kgl. søpas af 25/10 1782 for Løvenørn, samt andre dokumenter fra samme rejse. Som et kuriosum er til denne afdeling som gave fra fhv. inspektør i Sydgrønland O. Bendixen, Charlottenlund, modtaget er par sneski, som har tilhørt den arktiske forsker dr. Fr. Cook, og som han hjembragte fra sin „nordpolsfærd“ i 1908.

Som gave fra rederiet Holm & Wonsild er modtaget en model af s/s „Farmatyr“, bygget 1906 og tilhørende D/S Gefion; den krigsforliste i Nordsøen 2/9 1916. Danmarks Skibsførerforening har skænket en halvmodel af s/s „Lars Kruse“, bygget 1898, tilhørende D/S Cimbria, krigsforlist 4/2 1917. Fra kustode H. P. Holm, Rønne, er som gave modtaget en gouache af Anno: s/s „Nordland“ af København (D/S Nordsøen), bygget 1897. Sergent P. M. Rasmussen, Helsingør, har skænket to malerier af s/s „Drogden“, bygget 1875, og s/s „Hertha“, bygget 1877, begge tilhørende Em. Z. Svitzers Bjergnings Entreprise. Ved køb er erhvervet en tegning af Carl Neumann af linieskibet „Skjold“ og hjulskibet „Hekla“ under blokade 1850.

Til afdelingen for nautiske instrumenter er af rektor Jac. Johannessen, Sandefjord navigationsskole, skænket to Günther skalaer af engelsk fabrikat fra ca. 1850, en slags regnelinealer til at løse nautiske og trigonometriske opgaver. Fra fru A. M. Westrup, Virum, er som gave modtaget et kronekompass af særegen type, fabrikeret af Rasmus Koch, København 1765. HRS V. Holten-Bechtolsheim har skænket et kompass, som under tre-

årskrigen 1848–50 har været benyttet af oberst H. E. Holten-Bechtolsheim under troppeejlads. Forstander Buhl, Stakroge, har foræret museet en søjle til et nathus, støbt af messing og stammende fra et skib, strandet på Jyllands vestkyst.

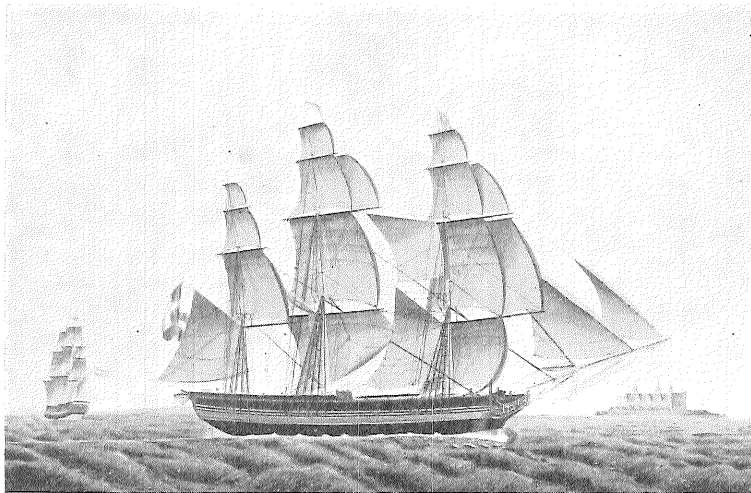
Museets samling af gallionsfigurer er suppleret med et mandspor­træt af en reder ell. lign. i dragt fra begyndelsen af 1800-tallet. Den er skænket af fru grosserer Anne Boyer, Humlebæk. Denne gallionsfigur har i en årrække været benyttet som uden­dørs dekoration og var derfor i temmelig dårlig stand, men er nu under konservators kyndige og nænsomme hånd genopstået som en overordentlig smuk og særpræget gallionsfigur, af en type, som museet hidtil har savnet.

Et vragfund, bl. a. bestående af en sko, optaget af et ukendt vrag ved Tyborøn, er skænket af vragentreprenør S. Damgaard, Hirtshals. 4 stykker blokke er foræret af Fredericia museum; et par ornamenterede glaseruder fra salonen i kongeskibet h/s „Slesvig“ er skænket af familien Cramer, Espergårde, og nogle skibmandsredskaber m. m., bestående af to stykker spledshorn, et merlespir samt en rundstok med prøver på diverse knob, er tilgået som gave fra fhv. kaptajn S. H. Sørensen, København.

En af museets trofaste venner, skibsingeniør Lauritz Rasmus­sen, Odense, har overladt museet en champagneflaske, omviklet med røde og hvide silkebånd, nøjagtig som den bruges ved skibsdåb under søsætning. Den vil gøre god nytte i den afdeling for sømands- og andre skikke, som museet har under forberedelse. En karakteristisk nyerhvervelse til belysning af emnet sø­mandsreligiøsitet er indkøbt, nemlig et eksemplar af Joh. Heitmans „Besværede Søe-Mænds søde Siæle-Roe, eller aandelig Lyst-Hauge“, en andagtsbog, som gang på gang blev optrykt i 1700'erne til trøst for sømandsstanden. Vor udgave er fra 1781.

Som testamentarisk gave fra kammerjunkerinde Asta Weiss Ernst er skænket to meget værdifulde portrætter af kong Chri­stian VII og dronning Caroline Mathilde, det sidste tilskrevet Peder Als.

Af de øvrige erhvervelser skal desuden nævnes et portræt af Em. Z. Svitzer, litograferet af Julius Rosenbaum (gave fra fru kaptajn C. E. Olsen, København), en samling nydeligt udførte

Vestindiefareren, fregatten „Prinz Carl“ af Kiel, kapt. Carl Harder. Bygget i Kiel 1826, 127½ commercelæster. Redere: Diederichsen & Wille. – Farvelagt tegning af H. Horn 1828. – Handels- og Søfartsmuseet.

husflidsmodeller i kasser med glas for, de såkaldte „skilderimodeller“ (bygget og givet af K. E. Boldt, Brøndbyøster), en radering af J. Barchert: skoleskibet „Georg Stage“ (I) (tegner Jens Alber, København), rekonstrueret bykort over Stege 1659 (fhv. vandværksbestyrer C. J. Sandbech, Helsingør). Ved køb er erhvervet en farvelagt tegning af A. P. Madsen 1885: „Stokken“ i Hornbæk, en tegning af W. T. Walther: Kronborg slotsgård, en miniature af J. J. Turretin: portræt af toldkammerér i Helsingør, etatsråd Nicolaj Jacob Jessen (1737–1800), samt et dannebrogssflag med Christian IX's navnetræk, stammende fra et åbenråskib; det må have været i brug mellem Christian IX's tronbestigelse 1863 og krigen 1864.

Urmager Viggo Nielsen, Fejø, har skænket en lædermappe til fragtbreve, brugt på et af DFDS's ældre ruteskibe i 1890'erne, måske på h/s „Zampa“. Ved køb er erhvervet en sjælden anordning og takst for dampskibs- og smakkefarten mellem Kalundborg og Århus 1836.

Direktør Dick Luiting, Alkmaar, har foræret museet et par interessante prøver på de vragefund, der i de senere år er gjort i

Zuidersøen, som nu tørlægges, nemlig en kinesisk Khang-Hsi skål fra 1700'ernes begyndelse, og en mønster- eller prøvekiste af mahogni, formentlig tilhørende en repræsentant for en flise-fabrik; i kisten, der var fuld af flisefragmenter, er der netop plads til 3 rækker prøver på fliser. Begge genstande er fundet i et vrug fra omkr. 1720, et „porcellænsskib“ lastet med fliser og porcellæn og formodentlig i eksportfart – måske til Danmark. De giver et morsomt supplement til den samling af maritime fliser, museet erhvervede sidste år med bistand fra dir. Luiting (se museets årbog 1957).

Museets flisesamling er forøget med en blåmalet flise, fremstillet i Hoorn o. 1750 og forestillende et hollandsk fyr, et hus med kurv til åben ild på en lang stang. Flisen er en gave fra frk. Audri Pastoor, Alkmaar.

Ved køb er erhvervet et hollandsk stik af J. Mulder 1689, visende det ostindiske kompagnis værft i Amsterdam, et værdifuldt billede af et træskibsværft i ældre tid, med mange detaljer. Endvidere er købt et farvelagt stik af ubk. kunstner, et såkaldt „kukassebillede“, med fremstilling af hollandske grønlandsfarere (hvalfangere). Som gave fra dir. Luiting er modtaget flere stik fra 16–1700'erne med episoder fra den hollandske historie. Slotsforvalter oberst Jens Stagaard, Kronborg, har foræret museet et sæt nytryk efter de gamle kobberplader af Videnskabernes Selskabs serie kort over Danmark fra ca. 1750 til 1840.

Endelig skal nævnes, at arkivet har modtaget gaver fra Verner A. G. Andersen, København; boghandler Knud Brinch-Fischer, Esbjerg; skibsfører C. A. Christensen, Svendborg; Helsingør Skibsværft; ing. Werner Jaeger, Duisburg; kontorchef Holger Jørgensen, København; civildommer H. Karsten, Frederikshavn; fru Kirstine Ditlev Nielsen, Ejsing, og som nævnt direktør Knud Oldendow. Til fotosamlingen er indgået gaver fra lærer Torsten Balle, Torsted; fru F. Bugge, København; Fredericia museum; tegner Ole Gottliebsen, Tårnbæk; fotograf H. Hauch, Helsingør; konservator Chr. Nielsen, Kronborg; kaptajn C. M. Nielsen, Kgs. Lyngby, samt Foreningen til Søfartens Fremme, der ligesom i tidligere år har fremsendt adskillige fotografier. Biblioteket har modtaget gaver fra kommandør

Gallionsfigur fra ukendt skib, af typen „rederen“, en glatbarberet herre med kindskæg og iklædt dragt fra begyndelsen af 1800-tallet, med kalvekrøs, halsbind, „fadermordere“, dobbeltradede frakke og kappe over skulderen. – Handels- og Søfartsmuseet.

K. E. Ackermann, København; Helsingør Skibsværft; kontorchef Holger Jørgensen, København; Nordiska Museet, Stockholm; orlogskaptajn Rolf Scheen, Oslo; N. Schiøtt & Hochbrandt, København; Em. Z. Svitzers Bjergnings Entreprise, København, samt C. O. Thorsager, København.

Til de nævnte bidragydere, såvel som til de personer, firmaer og fonds, som har bidraget med bevillinger til museets drift, og som er nævnt i museets regnskab, udtaler museet herved sin erkendtlige tak. Det er af stor værdi for museet årligt at modtage et større eller mindre antal genstande til sine samlinger, og det er selvsagt af ikke mindre værdi, at det til driften kan modtage kontante midler, der er af den største betydning for museets hele arbejde.

Museet har stået i kollegial forbindelse med en række tilsvarende institutioner i ind- og udland, ligesom det står i bytteforbindelse med adskillige institutioner i Danmark og udlandet. Der henvises til listen over museets bytteforbindelser, der yderligere er forøget i årets løb. Museet har gennem statens bibliotekstilsyn udlånt bøger af sit håndbibliotek, hvorfra der også kan ske udlån direkte til lånerne, som er museet bekendt.

Museet har i årets løb haft besøg af en række kolleger fra udlandet: intendent grev Kalling, Malmø Museum; intendent Ingemar Atterman, Blekinge Museum; direktøren for National Maritime Museum, Greenwich, Commander May; chefen for Museum für Hamburgische Geschichte, professor Hävernicks; Mr. Carmichael, Smithsonian Institute; konservator A. Vesters, Museum Boymans, Rotterdam; den franske folkemindeforsker, kapt. Jehan Mousnier; engelsk Rear-Admiral Fisher m. fl. Som repræsentant for de amerikanske myndigheder i det tidligere Dansk Vestindien har Mr. Herbert Olsen opholdt sig i Danmark i nogle måneder for at studere øernes gamle danske bygningers historie, da disse skal fredes; han har bl. a. gennemgået museets stof fra Dansk Vestindien.

Museets forretningsudvalg har afholdt møde d. 7/3 1957, komiteen d. 5/10.

Museumsdirektør Klem har deltaget i Kronborgudvalgets møde d. 8/4 og 16/9 1957, hvor museets ønsker om udvidelse af sine kontorlokaler blev drøftet, i danske museers fællesråd 2/4 1957 og 25/2 1958, ved åbningen af Willumsen-museet i Frederikssund, i Dansk kulturhistorisk Museumsforenings studiemøde i Ålborg; 17/5 i Nationalmuseets fest i anledning af dets 150 års jubilæum samt i Dansk kulturhistorisk Museumsfor-

enings og Dansk historisk Fællesforenings årsmøde i Slesvig 29/8–1/9 1957 sammen med museumsinspektør Henningsen. Museumsinspektøren har tillige foretaget en studierejse til Slesvig og Holsten i juni 1957, ligesom han deltog i den 13. nordiske folkelivs- og folkeminddeforskerkongres i Lund 19/8–22/8. Inspektør Henningsen er blevet dansk repræsentant for Comité International d'Ethnographie Maritime, som har sæde i Paris, og hvis formål er at studere sømandsliv og sømandsskikke, -ceremonier og -fester.

Museet har udlånt materiale til søfartsudstillingen i Frihavnen i maj 1957, til verdensudstillingen i Bryssel 1958 og til Jagt- og Skovbrugsmuseets særudstilling for Skovbrug og Skibsbygning april 1958, ligesom det har deponeret et større antal genstande på orlogsmuseets udstilling i St. Nicolaj kirkebygning, der åbnedes 12/3 1958. Museet har støttet propagandaen for bevarelsen af fregatten „Jylland“, bl. a. ved at stille materiale til rådighed for optagelsen af propagandafilmen om fregatten, ligesom museumsdirektør Klem er medlem af præsidiet for indsamlingen til „Jylland“s bevarelse.

Museet har i årets løb stillet tegninger af sine opmålinger af småskibstyper fra Vestkysten til rådighed for Esbjerg Museum. Der er allerede bygget flere modeller efter disse tegninger og andre modeller er i arbejde. Det har været museet en glæde at hjælpe Esbjerg Museum på denne måde og understøtte dets målbevidste arbejde for opbygning af en afdeling for Vestkystens fiskeri. Bortset fra en enkelt assistance til brug for et videnskabeligt arbejde har museets hjælp på dette område hidtil stået til rådighed for enkeltpersoner, der har været interesseret i at bygge modeller af sådanne fartøjstyper. Museet har endvidere som i tidligere år med tegninger og vejledning assisteret modelbyggere under bygning af kirkeskibsmodeller. Museets materiale vedrørende kirkeskibsmodeller i danske kirker er suppleret i årets løb.

Af andre tiltag skal nævnes, at museet, efter at dets opmærksomhed var blevet henledt på den tilstand, i hvilken etatsråd Frederik de Conincks grav på Assistens Kirkegård befandt sig, har formået Københavns Begravelsesvæsen til at foretage en

restaurering, således at de forbipasserendes opmærksomhed nu henledes på, at her er en af den florisante periodes store skikkelser gravsat.

Museumsbesøget omfattede i 1957-58 64.127 besøgende, heraf 1489 studiebesøg. Der er i årets løb katalogiseret ca. 430 museumsgenstande; fotosamlingens tilvækst har været ca. 500 fotografier, bibliotekstilvæksten 302 numre; også avisudklips-samlingen er vokset støt.

Udskrivning af maritimt kildestof fra arkiverne har især omfattet danske skibslister fra 1828-35, der har været udlånt ved velvilje fra Rigsarkivet. Chefen for søfartsafdelingen på Altonaer Museum, Schiffbauingenieur G. Timmermann, har stillet sit kartotek over Altonaskibe fra 1700-tallet til rådighed for museet. Ligesom i de foregående år har museumsdirektør Klem i Rigsarkivet foretaget omfattende studier af skibsbygningen i Danmark samt hertugdømmerne Slesvig og Holsten i 1700-tallet og begyndelsen af 1800-tallet.

Udover den egentlige registrering af nyttilkomne og ældre museumsgenstande er der foretaget en gennemgang af det magasinerede materiale i museets nye magasin og studiesamling med udskrivning af kartotekskort til samtlige genstande i magasinets skabe.

En meget væsentlig del af arbejdet har dog omfattet udførelse af nye montrer til store dele af museet. I årets løb er foretaget nyopstillinger af sejlskibsafdelingen samt afdelingerne for færgenvæsen og istjeneste, fyr- og vagervæsen, rednings- og bjergningsvæsen samt perioden 1850-1900. Store dele af museet er derved nyopstillet og selvom disse arbejder endnu ikke er afsluttede, bl. a. fordi en hel del materiale, som står på museets ønskeseddel, endnu ikke har kunnet erhverves, repræsenterer disse opstillinger dog betydelige forbedringer. Museet takker grosserer Dan Bjørner, som velvilligst har skænket det til de nye montrer fornødne teaktræ, samt kustode H. Eckhausen og konservator Chr. Nielsen for deres store og værdifulde arbejde i forbindelse med disse opstillinger.

Under disse opstillingsarbejder er også museets samling af galionsfigurer påny blevet ophængt efter at de har gennemgået

en tiltrængt behandling af museets konservator. Under dennes kyndige hånd er adskillige nyere farvelag blevet fjernet, der hidtil tildels har skjult det smukke billedskærerarbejde, som nu igen er kommet til sin ret måske endnu bedre end før, da vore dages farver er tyndere og mere velegnede end de oprindelige. Under dette restaureringsarbejde er også de oprindelige farver kommet frem. Grønlandsfareren „Nordlyset“s galionsfigur, som i mangfoldige år har været hvid, har derved påny fået sin oprindelige gule farve, der i øvrigt også iagttages på billeder og modeller af skibe fra „Nordlyset“s byggetid. Det gælder f. eks. museets model af korvetten „Galathea“.

Under genophængningen af galionsfigurerne er tilstræbt en passende fordeling af figurerne, således at de, som i størrelse og karakter er egnede dertil, er ophængt på passende steder rundt omkring i museet, mens hovedparten af samlingen, især de større figurer, påny er ophængt i den store sal i vestfløjen, der rummer museets afdeling for skibsbygning; denne er i øvrigt undergået en ændring gennem omplaceringer, som vel er midlertidige men dog giver bedre oversigt og bedre æstetisk virkning end hidtil.

Af konservators arbejde skal endvidere nævnes, at de af denne tidligere udførte opmålingstegninger, der var optrukket i blyant, nu er overført til tusch på kalklærred, således at der kan udføres bedre kopier i lustryk til brug ved modelbygning og studier.

Det vil af det foregående ses, at 1957-58 i høj grad har været et arbejdsår, og at museets opstillinger er undergået forskellige betydelige forbedringer til fordel for lettere oversigt og bedre æstetisk virkning. Et længe næret ønske om forbedringer af museets arbejdsforhold ved ændringer og udvidelse af museets kontorlokaler er endnu ikke opfyldt, men museets ønsker er med stor imødekommenhed behandlet af boligministeriet, handelsministeriet, finansministeriet, Kronborgudvalget og slotsforvaltningen, og det kan med sikkerhed siges, at museet i det kommende år vil få overladt kontorlokaler i Søndre Kronværksbygning samtidig med, at konservators arbejdsrum kan forøges i de hidtidige kontorlokaler i bygningen på Helsingborgs ravelin, og dette vil betyde en meget væsentlig forbedring af museets arbejdsvilkår.

HANDELS- OG SØFARTSMUSEETS DRIFTSREGNSKAB 1957-58

UDGIFT

Administration og drift:

Lønninger m. m.	126.269,83	
Rengøring	3.971,06	
Opvarmning	1.500,00	
Kontorhold og diverse udgifter ...	6.057,34	
Assurance	1.685,85	
Kørsel og transport	3.171,41	142.655,49

Museets samlinger:

Indkøb: Museumsgenstande	4.371,07	
„ Biblioteket	824,55	
„ Fotografisamlinger	755,35	
Opstillings- og konserveringsarbej- der	8.791,00	14.741,97
	Kr.	157.397,46

INDTÆGT

Indtægt ved forevisning.....	41.392,34
Statens tilskud	80.000,00
Tilskud fra tipstjenesten	10.000,00
Private bidrag	22.650,00
Renter	353,62
Salg af Søhist. Skrifter	545,40
Underskud overført til kapitalkonto	2.456,10
	Kr. 157.397,46

De omstændige private bidrag fordeler sig således:

Basse & Co.	100,00
Danstrup	100,00
Otto Mønstedts Fond	7.500,00
Dansk Dampskibsrederiforening	2.000,00
Helsingør kommune	4.500,00
Dampskibsselskabet „Hafnia“	200,00
Dampskibsselskabet „Norden“	200,00
Det forenede Dampskibsselskab	3.000,00
Dampskibsselskabet „Vendila“	500,00
Danmark–Amerika Linien	100,00
Det Østasiatiske Kompagni	1.000,00
Det Danske Kulkompagni	300,00
Dansk Esso	1.000,00
Dampskibsselskabet „Heimdal“	250,00
Dampskibsselskabet „Dannebrog“	500,00
Motortramp, Stensved	100,00
A/S Danship	100,00
Kryolitselskabet „Øresund“ A/S	500,00
Dampskibsselskabet „Orient“	500,00
De Danske Sukkerfabriker	200,00
	Kr. 22.650,00

I regnskabsåret har museet modtaget museumsgenstande, hvis skønsmæssige værdi må ansættes til kr. 1.700,00.

Efter 1. april 1958 er endvidere indgået følgende bidrag, som vil blive optaget i næste års regnskab:

Store Nordiske Telegrafelskab	200,00
A. P. Møllers rederier	2.000,00
Holm & Wonsild	500,00
Foreningen af Jernskibs- og Maskinbyggerier i Danmark	2.500,00

STATUS PR. 1. APRIL 1958

*Aktiver:**Samlingen:*

Saldo 1. april 1957	1.820.485,16	
Indkøbte genst. m. v. i 1957/58	14.741,97	
Modtagne genstande i 1957/58	1.700,00	1.836.927,13

Likvide midler:

Kassebeholdning	737,02	
Landmandsbanken, checkkonto 3493	1.302,44	
Sparekassen C 9031	1.749,93	3.789,39

Diverse tilgodehavender:

Statstilskud for 1957/58 (rest)	45.000,00	
Diverse	83,15	45.083,15
	Kr.	1.885.799,67

*Passiver:**Konto for særopgaver:*

Saldo 1. april 1957	66.853,96	
Indbetalt i 1957/58, Tuborgfondet	12.000,00	
	78.853,96	
÷ anvendt i 1957/58	16.000,00	62.853,96
Diverse kreditorer		1.300,00

Kapitalkonto:

Saldo 1. april 1957	1.807.659,84	
Indkøbte genstande i 1957/58	14.741,97	
Modtagne genstande i 1957/58	1.700,00	
	1.824.101,81	
÷ underskud iflg. driftsregnsk.	2.456,10	1.821.645,71
	Kr.	1.885.799,67

Foranstående regnskab er i overensstemmelse med selskabets bøger, som jeg har ført på grundlag af bilagsmateriale og månedlige kassekladder.

Bank- og sparekassebeholdning er afstemt.

København, den 4. juni 1958.

A. ENGELL-NIELSEN
statsaut. revisor

Hvorledes forøges

Handels- og Søfartsmuseets samlinger?

Museets samlinger forøges ikke alene gennem indkøb, men tillige i høj grad ved gaver indsendt fra firmaer, navnlig naturligvis fra rederier og handelsforetagender, samt fra privatpersoner.

Museets samlinger omfatter

Skibsmodeller og andre modeller, bl. a. skibsmaskiner. Skibsornamentik, f. eks. gallionsfigurer.

Skibsinventar.

Skibsbilleder, malerier, akvareller, tegninger. Portrætter af handelens og skibsfartens folk, stik og fotografier. Billeder og genstande fra de gamle danske kolonier samt Grønland.

Nautiske instrumenter og søkort.

Skibstømmer- og bådebyggerredskaber, sejlmagersager. Arkivalier, herunder konstruktionstegninger af ældre og nyere skibe, skibsjournaler etc.

I det hele taget alt, som har forbindelse med handelens og skibsfartens historie, herunder skibmandsarbejde, skibsbygning, fyr- og vagervæsen, rednings- og bjergningsvæsen, toldvæsen, lodsvæsen etc.

Gaver eller deposita

eller tilbud om salg af genstande, der falder ind under museets interesseområde, modtages med taknemlighed.